

PIRENNE, Jacques (Gent 26 juni 1891 – Hierges 7 september 1972). Zoon van Henri Pirenne.

Toonde nooit veel sympathie of begrip voor de eisen van de V.B. Pirennés aversie nam nog toe na de deportatie van zijn vader naar Duitsland in maart 1916, ten gevolge van diens verzet tegen de von Bissing Universiteit. Pirenne junior stond tijdens de Eerste Wereldoorlog in nauw contact met de Belgische nationalistén in Le Havre, met name met Pierre Nothomb. Begin 1920 zocht hij aansluiting bij diens Comité de Politique nationale (CPN), waar hij zich toeleigde op de uitwerking van een binnenlands en taalprogramma. Hij was ervan overtuigd dat de V.B. een gevaar voor de nationale eenheid betekende en drong aan op een taalstatuut, *garantissant le respect le plus total de la liberté individuelle*. Pirennés voorstellen werden begin juni 1921 door het CPN goedgekeurd. België moest één en ondeelbaar blijven en de taalvrijheid gevrijwaard worden. In de praktijk betekende dit dat Vlaanderen tweetalig bleef, waardoor de band met het een-talige Wallonië verzekerd werd. De universiteit van Gent moest ontduddeld worden. Pirennés inzet verminderde aanzienlijk na de klinkende nederlaag van de nationalistén bij de verkiezingen van 1921 en hij verliet het CPN in 1924.

Vanaf 1922 richtte Pirenne, als secretaris-generaal

van achtereenvolgens de Ligue pour la Défense de l'Université de Gand, de Ligue nationale pour la Défense de l'Université de Gand et de la Liberté des Langues en de Ligue nationale pour l'unité belge, zijn aandacht op de dreigende vernederlandsing van de Gentse universiteit. Onder impuls van Pirenne publiceerde de Ligue nationale pour l'unité belge in 1928 de archieven van de Raad van Vlaanderen met de bedoeling de Vlaamsgezinden die ijverden voor onder meer de volledige Nederlands-talige universiteit te discrediteren.

In het najaar van 1929 kwam de strijd voor de vernederlandsing van de Gentse universiteit in een beslissende fase. Pirenne hield zijn verzet tot het bittere einde vol. Op 20 november werd hij ontvangen door premier Henri Jaspar, vijf dagen later door koning Albert I. Beiden werden volgens Pirenne gegijzeld door de katholieke partij, die het koste wat het kost de stemmen van de Frontpartij wilde recupereren. Ook een ultiem offensief om de Brusselse liberale federatie, en even later de liberale partij onder druk te zetten haalde niets uit. Maar nog gaf Pirenne het niet op: op 13 december schreef hij een *Lettre ouverte aux ministres libéraux* over de vrijheid van de familievader inzake de keuze van de onderwijstaal. Op 11 februari hield de Ligue nationale pour l'unité belge een manifestatie in het Brusselse Paleis voor Schone Kunsten, waar Pirenne nog maar eens uiteenzette *Pourquoi la Flandre est bilingue*. Maar het mocht niet baten; in de lente van 1930 werd de vernederlandsing van de Gentse universiteit door de beide Kamers goedgekeurd.

Met de Ligue nationale pour l'unité belge streed Pirenne ook tegen de vernederlandsing van het gerecht, het leger en het bestuur. Hij werkte een taalstatuut uit, dat een doorslag was van de voorstellen, die het CPN in 1921 had goedgekeurd. In 1931 verdedigde Pirenne Jacques Lagrange en Jacques Labrique, de twee militaire piloten die tijdens de inhuldiging van de IJzertoren het jaar daarvoor, Belgische vlaggetjes hadden uitgestrooid.

Pirenne had na de Eerste Wereldoorlog de toekomstige Leopold III wegwijs gemaakt in de Belgische politieke geschiedenis. Op het einde van de jaren 1930 hield hij zich steeds meer op in de omgeving van de koning. Hij was van bij de bevrijding tot 1950 secretaris van Leopold III en speelde een omstredden rol tijdens de afloop van de Koningskwestie.

WERKEN: met E. Vandervelde en E. Verhaeren, *Les Vainqueurs de l'Yser*, 1917; – *Le procès des déportés belges contre le Reich allemand*, 1924; – *La législation et l'administration allemande en Belgique*, 1925; – *Les Archives du Conseil de Flandre* (Raad van Vlaanderen) publiées par la Ligue nationale pour l'unité belge, 1928; – *Documents pour servir à l'Histoire de la Guerre en Belgique*, 1928; – *Aperçu historique sur l'activisme*, 1929; – *Il faut doter le pays d'un statut linguistique*, 1929; – *Men moet het land met een taalstatuut begiftigen*, 1929; – 'M. Emile Vandervelde et la question des langues', in *Le Flambeau*, jg. 13 (1930), p. 121-129; – *Mémoires et notes politiques*, 1975.

LITERATUUR: J. Huysmans, *Pour le maintien de la culture française en Flandre. De reactie van de Franssprekende elite op de so-*

cialle veranderingen na Wereldoorlog I. Haar houding ten opzichte van de vernederlandsing van het openbare leven, Gent, 1918-1940, RUG, onuitgegeven licentiaatsverhandeling, 1980. – K. de Clerck (ed.), *Kroniek van de strijd voor de vernederlandsing van de Gentse universiteit*, 1985; – G. Deneckere, 'Turbulentie rond de vernederlandsing van de Gentse universiteit na de Eerste Wereldoorlog. Analyse van een besluitvormingsproces', in *Handelingen van de Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde te Gent*, jg. 48 (1994), p. 201-231; – J. Velaers en H. van Goethem, *Leopold III. De Koning, het Land, de Oorlog*, 1994.

MARIA DE WAELE